

การพัฒนากิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน

A Development of Youth Drama Activities to Enhance the Awareness of
Lamphun Identity

พีรณัฐ ทรงเกตุกุล

Peeranat Songketkun

นพดล อินทร์จันทร์

Noppadol Inchan

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Fine Arts, Srinakarinwirot University

E-mail : ohmmystudio@gmail.com

(Received : January 27, 2020 Revised : February 28, 2020 Accepted : March 2, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนากิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน และเปรียบเทียบผลการทดลองใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนและพัฒนาารูปแบบกิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำนวน 40 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นลำพูน มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคลในประวัติศาสตร์ “พระนางจามเทวี” ด้านสถานที่สำคัญ “วัดพระธาตุหริภุญชัย” ด้านวัฒนธรรมประเพณี “ตานสลากย้อม” ด้านศิลปหัตถกรรม “ผ้ายกลำพูน” 2) ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนารูปแบบกิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน อาศัยหลักการทางด้านกิจกรรมละครสร้างสรรค์ (Creative drama) และกิจกรรมละครในการศึกษา (Drama in education) มีทั้งหมด 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเปิดประตูสู่ลำพูน กิจกรรมพระนางจามเทวีปฐมกษัตริย์ศรีหริภุญชัย กิจกรรมจากละโว้..สู่ลำพูน กิจกรรมวัด วัง ผังเดียวกัน กิจกรรมวัดพระธาตุหริภุญชัย ศูนย์รวมใจชาวลำพูน กิจกรรมตานสลากย้อม ประเพณีหนึ่งเดียวในโลกที่ลำพูน กิจกรรมต้นบุญแห่งกุศโลบาย กิจกรรมผ้ายกลำพูน จากคุ้มเจ้าถึงชาวเมือง กิจกรรมนุ่งผ้า-พาเล่น-เป็นละครและกิจกรรมเรารัก(ษ์)ลำพูน ใช้เวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที จากการพิจารณาค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่าค่าความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อ

เสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนอยู่ที่ 0.66-1.00 มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ 3) ผลการเปรียบเทียบผลการใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชน พบว่าระดับความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระดับความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง และความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนของกลุ่มทดลองหลังการทดลองอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กิจกรรมละครสำหรับเยาวชน ความตระหนักรู้ อัตลักษณ์ความเป็นลำพูน

Abstract

The purpose of this research is to develop the Youth drama activities to enhance the awareness of Lamphun identity and to compare the results of the used of Youth drama activities to enhance the awareness of Lamphun identity. Conducted by in-depth interviews and the development of the Youth drama activities by using the information obtained from in-depth interviews. Applied with a sample of 40 students in Mae Tha Witthayakhom School, use a simple random sampling divided into 2 groups, the experimental and the control group. The result is found that; 1) There are 4 identities of Lamphun Phra Nang Cham Devi, Phra That Hariphunchai Temple, Than Salak Yom and Lamphun woven fabric 2) The form of the Youth drama activities to enhance the awareness of Lamphun identity based on the principles of Creative Drama Activity and Drama in Education (DIE) has a total of 10 activities, including Welcome to Lamphun, Phra Nang Cham Devi the first queen of Hariphunchai, From Lavo to Lamphun, Temple and Palace, Lamphun's Heart Center, Than Salak Yom the only one tradition in the world at Lamphun, The merit tree of the stratagem, Lamphun woven fabric from palace to villagers, Wearing clothes-playing-as a drama And We love Lamphun, which take 5 weeks period, 2 times a week, 50 minutes each time. The result was submitted considered and reviewed on the IOC by a group of experts found that the Youth drama activities to enhance the awareness of Lamphun identity had the level of 0.66-1.00 and suitable to be applied. 3) The result comparison of the applied of the Youth drama activities to enhance the awareness of Lamphun identity found that the awareness level in Lamphun identity before the experiment, the experimental group and the control group were not significantly different at the .05 level and the awareness level in Lamphun identity after the experiment of the experimental group was higher than the control group with statistically

significant differences at the .05 level. The awareness of the Lamphun identity of the experimental group before the experiment was at a medium level and after the experiment was at the highest level.

Keywords: Youth drama activity, Awareness, Identity of Lamphun

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในทุกมิติของศตวรรษที่ 21 มีผลกระทบส่งต่อมายังกรอบความคิด ค่านิยม ทักษะคติ ประเพณี และความเชื่อของสังคมไทยที่มีมาอย่างช้านาน ในขณะที่คนไทยจำนวนมากน้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาในระยะต่อไปจึงควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์พร้อม มีทักษะความรู้และความสามารถในการปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559, น.1)

กรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ว่าด้วยการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ กล่าวถึงปัจจัยที่ต้องเร่งรัดการดำเนินงาน ขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในมิติเชิงวัฒนธรรมให้แก่คนในชาติโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน การสร้างสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรมให้เข้มแข็งตามนโยบาย จึงควรส่งเสริมและบูรณาการด้วยการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเป็นท้องถิ่นให้สอดคล้องกับเด็กและเยาวชน ผู้ที่จะก้าวขึ้นมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมือง ผู้ที่จะเป็นกำลังหลักในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติต่อไปในอนาคต ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา “อัตลักษณ์” ถูกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการแสดงออกและสื่อให้เห็นถึงควมมีลักษณะเฉพาะตัวหรือจุดเด่นของบุคคล องค์กร หรือชุมชน อาทิ อัตลักษณ์ประจำจังหวัด อัตลักษณ์ชุมชน อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เป็นต้น (นุชนาฏ เที่ยงชัย, 2558, น.6) จึงกล่าวได้ว่า “อัตลักษณ์” นั้นเป็นคำตอบของคำถามที่ว่า “ตัวเราคือใคร” และ “ตัวเราคือใครในสายของผู้อื่น” เป็นความรู้สึกและความสำนึกของแต่ละบุคคลที่มีต่อ “ตัวตน” ของตนเอง

ผู้วิจัยพบว่าจังหวัดลำพูนกำลังประสบกับปัญหาเกี่ยวเนื่องกับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ขาดความตระหนักรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลยสาเหตุมาจากค่านิยมตะวันตกและเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ เข้ามามีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนที่สำคัญจังหวัดลำพูนยังขาดการสร้างการตระหนักรู้บนฐานวัฒนธรรมที่สร้างประสบการณ์ จึงทำให้ไม่สามารถนำมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ มาพัฒนาหรือสร้างเสริมให้เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดได้อย่างเต็มที่ (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2561, น.87) ซึ่งหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดได้มีการพยายามผลักดันให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชนในจังหวัดลำพูนอยู่เสมอ แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อเยาวชนทั้งระบบในจังหวัด เพราะมีเพียงแค่เยาวชนบางกลุ่มที่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม (นิชาดา สุริยะเจริญ, 16 ตุลาคม 2561, การสื่อสารส่วนบุคคล) นอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตได้ว่า ในเทศกาลหรือประเพณีต่าง ๆ ที่ทาง

จังหวัดลำพูนจัดขึ้น มีเยาวชนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่าที่ควร เมื่อเทียบกับอัตราส่วนของวัยผู้ใหญ่ ซึ่งพบว่ามีสาเหตุมาจากช่องว่างระหว่างวัยและรูปแบบของการจัดงานที่ไม่สอดคล้องกับวัยและความต้องการของเยาวชนในจังหวัดลำพูน รวมถึงรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ยังไม่สามารถกระตุ้นให้เยาวชนเกิดความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนได้เท่าที่ควร

การที่จะสร้างความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นได้ในจังหวัดลำพูน จำเป็นต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบ้านเมืองหรือท้องถิ่น รวมถึงการสร้าง ความตระหนักรู้ในคุณค่าและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดขึ้นกับเยาวชน สอดคล้องกับ พลหัทสพ หลกบุตร (อ้างถึงใน สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2558) ที่กล่าวว่า การให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการของกิจกรรมละคร ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น จะช่วยให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างกิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ ความเป็นลำพูน เพราะความตระหนักเป็นขั้นแรกหรือขั้นพื้นฐานของการพัฒนาไปสู่พฤติกรรมด้านจิตพิสัยใน ระดับขั้นสำคัญที่สูงขึ้นต่อไป (Krathwohl, Bloom, & Masia, 1964) โดยทำการพัฒนางิจกรรมละครให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดลำพูน พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2564 ตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ของกระทรวงวัฒนธรรม และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชานาฏศิลป์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่กล่าวถึงการฝึก สร้างสรรค์ละครและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแสดง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.201) หาก กระบวนการของการใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็น ลำพูนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถถูกผลักดันและบูรณาการให้เข้าสู่ระบบการศึกษาและเกิดเป็น กระบวนการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ในจังหวัดลำพูนได้ จะก่อให้เกิดคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการ สร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ที่จะเกิดขึ้นกับเยาวชนผู้เป็นอนาคตของจังหวัดลำพูนและ ประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนางิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็น ลำพูน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ ความเป็นลำพูน

ระเบียบวิธีวิจัย

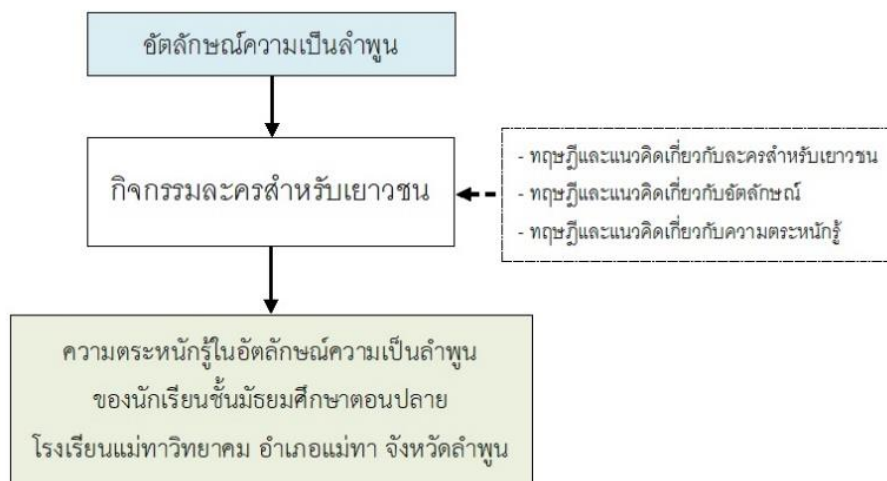
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์การคัดกรองประชากรผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของจังหวัดลำพูน ซึ่งจะต้องเป็นชาวลำพูนโดยกำเนิด หรือทำงานด้านวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูนมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรืออาศัยอยู่ในจังหวัดลำพูนมาไม่ต่ำกว่า 20 ปี ได้แก่ บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ บุคลากรในสถานศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวนอย่างละ 3 คน รวมเป็น 9 คน

2) ประชากรในการพัฒนากิจกรรม ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนจำนวน 134 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จำนวน 40 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 20 คน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน
2. กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน
3. แบบวัดความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ใช้ในการเก็บข้อมูลอัตลักษณ์ของจังหวัดลำพูนในด้านต่าง ๆ กับผู้ให้ข้อมูล โดยดำเนินการขออนุญาตสัมภาษณ์ แจ้งจุดประสงค์ในการสัมภาษณ์ ทำการนัดหมาย มีการแนะนำตัวเอง ขออนุญาตบันทึกเสียงพร้อมกับการจดบันทึกข้อมูล

2. กิจกรรมละครและการวัดผลความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับโรงเรียนแม่ทาวิทยาคม เพื่อขออนุญาตในการทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการทำวิจัย จากนั้นจึงทำหนังสือขออนุญาตจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และทำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ทาวิทยาคม เข้าพบเยาวชนกลุ่มตัวอย่างพร้อมชี้แจงกิจกรรมและการใช้สถานที่สำหรับทำกิจกรรม ผู้วิจัยมีหน้าที่จัดเตรียมอุปกรณ์และวิทยากรที่จะเข้ามาทำกิจกรรมละครสำหรับเยาวชน ก่อนเริ่มกิจกรรมผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน และใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวมเป็น 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำการสรุปและตีความ (Conclusion and interpretation) และทำการนำเสนอผลการศึกษารูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive) และใช้โปรแกรมทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวัดผลความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัย

1. รูปแบบของกิจกรรมละครสำหรับเยาวชนในการวิจัยครั้งนี้ อาศัยหลักการทางด้านกิจกรรมละคร หลักการของกระบวนการกลุ่ม รวมทั้งข้อมูลทางด้านอัตลักษณ์ของจังหวัดลำพูนในแต่ละด้าน ดังนี้

- ด้านบุคคลในประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระนางจามเทวี ปฐมกษัตริย์นครหริภุญชัยหรือเมืองลำพูน เมื่อ 1,300 ปีก่อน เป็นบุคคลสำคัญคนแรกทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในภูมิภาคนี้และเป็นผู้วางรากฐานศาสนาพุทธจากที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นมาเผยแผ่ยังภูมิภาคตอนเหนือของประเทศไทย พระนางจามเทวีมีอิทธิพลอย่างสูงในด้านวัฒนธรรมและประเพณีต่อจังหวัดลำพูนในยุคปัจจุบัน รวมถึงเป็นศูนย์รวมใจของชาวจังหวัดลำพูน และผู้ที่ศรัทธา จึงควรแก่การได้รับการยอมรับและยกย่องว่าเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัดลำพูน

- ด้านสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดพระธาตุหริภุญชัย เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดลำพูน และเป็นแหล่งศูนย์รวมรากฐานทางวัฒนธรรมและประเพณีทางศาสนา มีโบราณสถานอันเก่าแก่และประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมาตั้งแต่ครั้งยุคอาณาจักรหริภุญชัยรุ่งเรือง เดิมเป็นเขตพระราชวัง ในสมัยพระเจ้าอาทิตยราช กษัตริย์ผู้ครองนครหริภุญชัย องค์ที่ 33 ทรงพบพระบรมสารีริกธาตุในเขตพระราชฐาน จึงได้ถวายพระราชวังให้เป็นวัดสำคัญประจำเมือง ปัจจุบันองค์พระธาตุหริภุญชัยมีอายุเก่าแก่กว่า 1,000 ปี และเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดลำพูน

- ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ ประเพณีตานสลากย้อม เป็นประเพณีของคนยองในจังหวัดลำพูน เป็นการทำบุญโดยไม่ได้รับผู้รับ “สลากย้อม” คือการเรียกชื่อตามสิ่งของก็คือสลากที่จะต้องตกแต่งสีสันทให้สวยงามด้วยการย้อมสีตรงฝอยปลายไม้เรียวยาวสวยงามหลากหลายสีสันท ความเชื่อในการตานสลากย้อมเป็นหน้าที่ของหญิงสาวที่มีอายุครบ 20 ปี และยังไม่ได้แต่งงาน นอกจากการถวายทานเพื่อเป็นพุทธบูชาแล้ว สิ่งที่ชาวบ้านและชุมชนจะได้รับจากการทำสลากย้อม คือการแสดงความกตัญญูด้วยการทำบุญให้กับผู้ล่วงลับ การได้สืบสานภูมิปัญญาระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า ที่สำคัญคือการสร้างสัมพันธ์ความสามัคคีของชาวชุมชน ประเพณีตานสลากย้อมเป็นประเพณีที่มีเพียงหนึ่งเดียวในโลกที่จังหวัดลำพูน

- ด้านศิลปะและหัตถกรรม ได้แก่ ผ้ายกลำพูน วัฒนธรรมการทอผ้ายกลำพูนที่มีเอกลักษณ์ผสมผสานจากราชสำนักสยาม ส่งผ่านมาทางเจ้าดารารัศมี เข้าสู่คุ้มเจ้าเมืองลำพูน และส่งต่อสู่ชาวเมืองลำพูน จนกลายมาเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าประจำจังหวัดที่สามารถบ่งบอกอัตลักษณ์ของความเป็นลำพูนในปัจจุบัน เพราะเมื่อนึกถึงผ้าไหมยกดอก หลายคนก็มักจะนึกถึงจังหวัดลำพูนมาเป็นอันดับต้นๆ ภูมิปัญญาการทอผ้ายกดอกลำพูนนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่ชาวลำพูนภาคภูมิใจ

ภาพที่ 2 เยาวชนกลุ่มทดลองทำกิจกรรมละครแสดงเหตุการณ์พระนางจามเทวีได้ช้างป่าเข้ามาเป็นช้างทรง ในกิจกรรมครั้งที่ 3 จากละโว้..สู่ลำพูน (ที่มา : พีรณัฐ ทรงเกตุกุล, 2562)

ภาพที่ 3 เยาวชนกลุ่มทดลองสร้างฉากซุ้มประตูโขงและรูปปั้นปั้นสิ่งห่อหุ้มวัดพระธาตุหริภุญชัย โดยใช้ร่างกายของตนเอง ในกิจกรรมครั้งที่ 4 วัด วัง ผังเดียวกัน (ที่มา : พีรณัฐ ทรงเกตุกุล, 2562)

จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพัฒนาสู่ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมละครสำหรับเยาวชน ประกอบด้วย สารสำคัญของกิจกรรม วัตถุประสงค์ ระยะเวลา จำนวนสมาชิก อุปกรณ์ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม การวัดและประเมินผล โดยใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที มีทั้งหมด 10 กิจกรรม ดังนี้

ช่วงที่ 1 เตรียมความพร้อม (สัปดาห์ที่ 1/ครั้งที่ 1)

- กิจกรรมที่ 1: เปิดประตูสู่ลำพูน

ช่วงที่ 2 กิจกรรมอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน (สัปดาห์ที่ 1-5/ครั้งที่ 2-9)

- กิจกรรมที่ 2: พระนางจามเทวี ปฐมกษัตริย์ศรีหริภุญชัย

- กิจกรรมที่ 3: จากละโว้...สู่ลำพูน

- กิจกรรมที่ 4: วัด วัง ผังเดียวกัน

- กิจกรรมที่ 5: วัดพระธาตุหริภุญชัย ศูนย์รวมใจชาวลำพูน

- กิจกรรมที่ 6: ตานสลากย้อม ประเพณีหนึ่งในโลกที่ลำพูน

- กิจกรรมที่ 7: ต้นบุญแห่งกุศโลบาย

- กิจกรรมที่ 8: ฝ้ายกลำพูน จากคุ้มเจ้าถึงชาวเมือง

- กิจกรรมที่ 9: นุ่งผ้า-พาเล่น-เป็นละคร

ช่วงที่ 3 สรุปผล (สัปดาห์ที่ 5/ครั้งที่ 10)

- กิจกรรมที่ 10: เรารัก(ษ์)ลำพูน

จากผลพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับวัตถุประสงค์และความเที่ยงตรงในการวิจัย (IOC) พบว่ากิจกรรมละครสำหรับเยาวชนทั้ง 10 กิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.66-1.00 สรุปได้ว่ากิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อสร้างเสริมความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมและสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนได้อย่างเหมาะสม

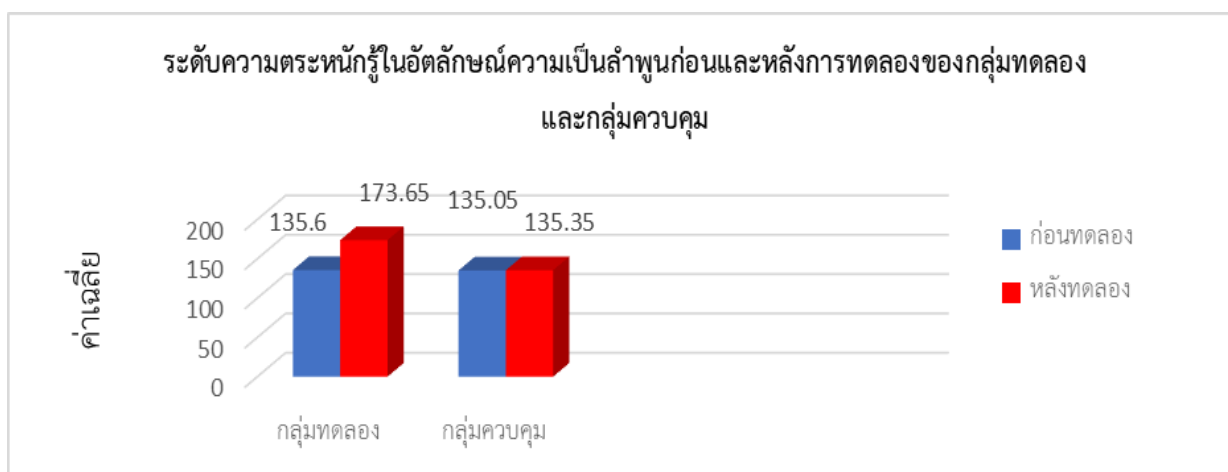

ภาพที่ 4 เยาวชนกลุ่มทดลองนำสิ่งของที่เตรียมมาตานสลาก นำขึ้นประดับบนต้นสลากย้อม ในกิจกรรมครั้งที่ 7 ต้นบุญแห่งกุศโลบาย (ที่มา : พิรณัฐ ทรงเกตุกุล, 2562)

ภาพที่ 5 ผู้วิจัยอธิบายลักษณะและลวดลายของผ้ายกคำปูนพื้นตัวอย่างให้กับเยาวชนกลุ่มทดลอง ในกิจกรรม ครั้งที่ 8 ผ้ายกคำปูน จากคุ้มเจ้าสุ่ชาวเมือง (ที่มา : พิรณัฐ ทรงเกตุกุล, 2562)

2. เปรียบเทียบผลการใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ ความเป็นลำพูน พบว่าระดับความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนของกลุ่มทดลองหลังการทดลองอยู่ใน ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 173.65, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14.53) ส่วนระดับความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ ความเป็นลำพูนของกลุ่มควบคุมหลังการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 135.35, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน = 21.18) เมื่อนำผลระดับความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนหลังการทดลองของกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน พบว่าระดับความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนหลังการ ทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 6 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนก่อนและหลังการ ทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ที่มา : พิรณัฐ ทรงเกตุกุล, 2562)

การอภิปรายผล

ในการศึกษาและวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการหาอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้รู้และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยใช้เค้าโครงข้อคำถามการหาอัตลักษณ์ประจำจังหวัดจากการศึกษาวิจัย ของ นุชนาฏ เชียงชัย (2558) และ เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง (2554) ในการหาอัตลักษณ์ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสังคม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ 2) ด้านศิลปะ 3) ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี 4) ด้านประวัติศาสตร์ 5) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 6) ด้านสินค้าและผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัด ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ผู้วิจัยพบว่าจังหวัดลำพูนมีอัตลักษณ์ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคคลในประวัติศาสตร์ คือ พระนางจามเทวี 2) ด้านสถานที่สำคัญของจังหวัด คือ วัดพระธาตุหริภุญชัย 3) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี คือ ประเพณีตานสลากย้อม และ 4) ด้านศิลปะและหัตถกรรม คือ ผ้ายกลำพูน ซึ่งผลที่ได้มีความแตกต่างจากเค้าโครงข้อคำถามในการหาอัตลักษณ์ประจำจังหวัด ของ นุชนาฏ เชียงชัย (2558) และ เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง (2554)

2. ผู้วิจัยพบว่าเยาวชนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนหลังการทดลอง ในด้านประเพณีตานสลากย้อมสูงที่สุด รองลงมาเป็นด้านสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดพระธาตุหริภุญชัย ด้านศิลปะและหัตถกรรม ได้แก่ ผ้ายกลำพูน และ ด้านบุคคลในประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระนางจามเทวี ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ประเพณีตานสลากย้อม ซึ่งเป็นประเพณีทางสังคมของจังหวัดลำพูน เกิดขึ้นจากการยอมรับร่วมกันของคนในจังหวัด สามารถก่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันในระดับสังคม ส่งผลให้กิจกรรมประเพณีตานสลากย้อมสามารถส่งผลต่อการเกิดความรู้ต่อกลุ่มตัวอย่างได้มากกว่ากิจกรรมในด้านอื่น ๆ ที่เป็นการรับรู้ในระดับปัจเจก สอดคล้องกับประสิทธิ์ ลิปรีชา (2547, น.31-72) ที่กล่าวถึง “อัตลักษณ์ร่วม” (Collective identity) หมายถึง อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นการก่อรูปและดำรงอยู่ในการรับรู้ โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้างและสืบทอดความเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่มีต่อคนและกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม

ภาพที่ 7 เยาวชนกลุ่มทดลองกำลังทดลองนุ่งผ้ายกลำพูน โดยจำลองการแต่งกายของบุคคลในประวัติศาสตร์ของจังหวัดลำพูน ในกิจกรรมครั้งที่ 9 นุ่งผ้า-พาเล่น-เป็นละคร (ที่มา : พิรณัฐ ทรงเกตุกุล, 2562)

3. ในการวัดความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ก่อนการทดลองผู้วิจัยพบว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีผลความตระหนักรู้อยู่ที่ระดับปานกลาง และมีผลระดับความรู้ที่อยู่ระดับน้อย ส่วนผลการวัดความตระหนักรู้หลังการทดลอง พบว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีผลความตระหนักรู้ที่อยู่ระดับมากที่สุด และมีผลระดับความรู้ที่อยู่ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ Good (1973) ที่กล่าวว่า ความตระหนักรู้เป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive process) เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ และเมื่อรับรู้ในขั้นต่อไป ก็จะทำให้เข้าใจในสิ่งเร้า นั้น การเกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือมีความรู้ในสิ่งนั้นและนำไปสู่การเกิดความตระหนักรู้ในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักรู้ต่างก็นำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้านั้น ๆ การที่บุคคลจะเกิดความตระหนักรู้ขึ้นได้บุคคลจะต้องมีความรู้มาก่อน เพราะฉะนั้นการที่จะสร้างความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นได้ในจังหวัดลำพูน จำเป็นต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบ้านเมืองหรือท้องถิ่นนั้นๆ รวมถึงการให้ความรู้ควบคู่ไปพร้อมกับการสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดขึ้นกับเยาวชนในจังหวัดลำพูน

ภาพที่ 8 ผลงานการออกแบบเครื่องแต่งกายประจำจังหวัดลำพูนของเยาวชนกลุ่มทดลอง โดยใช้แรงบันดาลใจจากผ้ายกลำพูน ในกิจกรรมครั้งที่ 8 ผ้ายกลำพูน จากคุ้มเจ้าสู่ชาวเมือง
(ที่มา : พิรณัฐ ทรงเกตุกุล, 2562)

4. ผลการเปรียบเทียบการใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน พบว่า ค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง มีระดับความตระหนักรู้อยู่ที่ 135.60 ซึ่งอยู่ในระดับ “ปานกลาง” และหลังการทดลอง มีระดับความตระหนักรู้อยู่ที่ 173.65 ซึ่งอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ตามลำดับ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง มีค่าเท่ากับ 18.79 และ 14.53 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนของกลุ่มทดลอง พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนสูงกว่าก่อนการทดลองใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพรรณ ผิวฉาย (2561) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กิจกรรมละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก โดยทำการออกแบบแผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามรูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้ 8 ขั้นตอนของกาเย่ กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก จำนวน 11 คน อายุ 8-15 ปี ผลการวิจัยพบว่า การใช้แบบทดสอบวัดความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเอง (Rubin self esteem scale) มีเกณฑ์คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง และผลการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตน จากแบบวัดทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ซึ่งอยู่ในระดับสูง

ภาพที่ 9 การแสดงละครสั้นของเยาวชนกลุ่มทดลอง เพื่อสรุปกิจกรรมครั้งสุดท้ายในกิจกรรมครั้งที่ 10 เรารัก(ษ์)
ลำพูน (ที่มา : พิรณัฐ ทรงเกตุกุล, 2562)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นลำพูน มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคลในประวัติศาสตร์ “พระนางจามเทวี” ด้านสถานที่สำคัญ “วัดพระธาตุหริภุญชัย” ด้านวัฒนธรรมประเพณี “ตานสลากย้อม” ด้านศิลปหัตถกรรม “ผ้ายกลำพูน” โดยรูปแบบกิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน อาศัยหลักการทางด้านกิจกรรมละครสร้างสรรค์ (Creative drama) และกิจกรรมละครในการศึกษา (Drama in education) มีทั้งหมด 10 กิจกรรม ใช้เวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ควรมีการเพิ่มกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย หรืออาจจะทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญในหลายๆด้าน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนที่มีความครอบคลุมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. การใช้สื่อประกอบและอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมมีส่วนสำคัญต่อการกระตุ้นและเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงช่วยเพิ่มความน่าสนใจในเนื้อหาของกิจกรรมได้
3. ควรมีการผลักดันหรือส่งเสริมรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนประวัติศาสตร์รูปแบบใหม่ให้เกิดขึ้นในจังหวัดลำพูน โดยใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ซึ่งจะก่อให้เกิดคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความเข้มแข็งทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของจังหวัดลำพูน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. สามารถนำวิธีการดำเนินการวิจัยไปทดลองใช้เพื่อสร้างเสริมความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ของแต่ละจังหวัดให้กับเยาวชน และควรมีการพัฒนาตัวกิจกรรมให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอยู่เสมอ
2. สามารถนำกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาเพื่อบูรณาการต่อยอดเป็นหนึ่งในกิจกรรมของวิชาหลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัด และควรมีการทำการวิจัยเพื่อการยืนยันถึงประสิทธิภาพของการใช้งาน
3. ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ใช้เพียง 10 สัปดาห์ ควรมีการเพิ่มระยะเวลาในการทดลองมากขึ้น เช่น 1 ภาคเรียน หรือ 1 ปีการศึกษา อาจส่งผลต่อความตระหนักรู้ที่ชัดเจนมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำพัฒนาและทดลองใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อเยาวชนและจังหวัดลำพูนในเบื้องต้น ดังนี้

1. เกิดการตระหนักรู้และการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่ออัตลักษณ์ความเป็นลำพูน เกิดความภาคภูมิใจใน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการเรียนรู้และการบูรณาการโดยใช้กิจกรรมละคร

จากผลการทดลองพบว่า ระดับความตระหนักรู้หลังการทดลองของเยาวชนกลุ่มทดลองอยู่ในระดับที่สูงขึ้น เกิดการแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ในระหว่างและหลังจากการทำกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้บุคคลได้เกิดตระหนักในการมีจิตสำนึกส่วนตัวและจิตสำนึกส่วนรวมในระดับสังคม ที่เกิดจากการนิยามว่าตัวเองคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร และแสดงออกอย่างไร เป็นพื้นฐานสำคัญของการให้บุคคลได้เห็นคุณค่าความสำคัญของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนในยุคสมัยของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังเช่นในปัจจุบัน

2. เกิดการตื่นตัวในการบูรณาการและการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อการเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ที่สามารถตอบสนองต่อนโยบายยุทธศาสตร์แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2564 ในด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งและความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชานาฏศิลป์

ผู้วิจัยพบว่า การที่จะสร้างความเข้มแข็งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นได้ในจังหวัดลำพูน จำเป็นต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบ้านเมืองหรือท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงการสร้างความรู้ในคุณค่าและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดขึ้นกับเยาวชนในจังหวัดลำพูน สอดคล้องกับทัศนะของ บารเมศ วรรณสัย (16 ตุลาคม 2561, การสื่อสารส่วนบุคคล) รองประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน และ ดวงแก้ว เทพสุวรรณ (10 ตุลาคม 2561, การสื่อสารส่วนบุคคล) ครูชำนาญการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม จังหวัดลำพูน ที่กล่าวตรงกันว่า การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีกิจกรรมการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมจะทำให้เยาวชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถเกิดเป็นความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูนได้เป็นอย่างดี หลังจากการทดลองใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชน ครั้งที่ 10 สิ้นสุดลง สุจิตา คติศิริกฤษร รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ทาวิทยาคม ได้แสดงความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรมของเยาวชนกลุ่มทดลองว่า “เป็นกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และประวัติศาสตร์ของจังหวัดลำพูน สมควรที่จะนำไปบูรณาการกับการเรียนรู้ในรายวิชาท้องถิ่นของจังหวัดลำพูน หรือกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

3. ได้ข้อมูลด้านอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและมีความเฉพาะตัวของจังหวัดลำพูน ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการต่อยอดงานวิจัยและพัฒนาจังหวัดลำพูนได้อย่างต่อเนื่อง

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนกับผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยพบว่าอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านบุคคลในประวัติศาสตร์ คือ พระนางจามเทวี 2) ด้านสถานที่สำคัญ คือ วัดพระธาตุหริภุญชัย 3) ด้านวัฒนธรรมและประเพณี คือ ประเพณีตานสลากย้อม 4) ด้านศิลปะและหัตถกรรม คือ ผ้ายกลำพูน ซึ่งนอกจากอัตลักษณ์ความเป็นลำพูนทั้ง 4 ด้านนี้แล้วยังมีอัตลักษณ์ที่น่าสนใจของจังหวัดลำพูนที่ได้จากการทำกิจกรรมกับเยาวชนกลุ่มทดลอง คือ งานแกะสลักไม้อำเภอแม่ทา ที่มีชื่อเสียงและส่งออกจำหน่ายทั่วโลก ซึ่งควรได้รับการรวบรวมเป็นองค์ความรู้อย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์อัตลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัดลำพูน

4. เกิดกลุ่มเยาวชนที่สนใจและมีความกระตือรือร้นในการอนุรักษ์ หวงแหวน และมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูน หลังจากการทดลองใช้กิจกรรมละครสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในการวิจัย รวมทั้งการชักชวนเยาวชนจากโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัด มารวมกลุ่มในรูปแบบของจิตอาสา ดังทัศนะของ บัณฑิต คอนนอลลี (4 ธันวาคม 2562, การสื่อสารส่วนบุคคล) คณะกรรมการมูลนิธิพุทธนครธรรมพระนางเจ้าจามเทวี กล่าวถึงการที่เยาวชนจิตอาสาจังหวัดลำพูนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมงานฉลองสมโภชพระมหาเจดีย์ชัยยะมงคลว่า “รู้สึกปลื้มใจ ที่งานครั้งนี้มีเยาวชนรุ่นใหม่ของจังหวัดลำพูนให้ความสนใจในกิจกรรมงานพระพุทธศาสนา ได้เห็นความร่วมมือร่วมใจของคนลำพูนและเด็ก ๆ ที่มาช่วยงาน กิจกรรมงานวิจัยในครั้งนี้สามารถจุดประกายให้คนลำพูนได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม หวังว่าในอนาคตทางมูลนิธิจะได้มีโอกาสสนับสนุนกิจกรรมดี ๆ เช่นนี้อีก” สอดคล้องกับความคิดเห็นของเยาวชนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในงานวิจัยและมีจิตอาสาสามารถร่วมงานฉลองสมโภชฯ ว่า “พอได้ทราบจากอาจารย์ประจำวิชาว่าจะมีการมาทดลองทำการวิจัยเกี่ยวกับลำพูน โดยพี่ ๆ จากกรุงเทพ ก็รู้สึกแปลกใจว่าทำไมคนกรุงเทพถึงมาสนใจอะไรเกี่ยวกับลำพูน เมื่อได้มาทำกิจกรรมก็รู้สึกได้ถึงความตั้งใจจริงของพี่ ๆ ทำให้คิดว่าแล้วทำไมตัวเราเองที่เป็นคนลำพูน ยังไม่เคยรู้สึกรักและรู้จักลำพูนได้เท่าพี่ ๆ เลย ตั้งใจว่าจะเรียนรู้และดูแลรักษาสิ่งดี ๆ ของจังหวัดลำพูนให้ได้ดีกว่านี้ ขอขอบคุณที่ให้โอกาสผมและเพื่อนๆ ได้มาร่วมกิจกรรมในครั้งนี้” แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้ใหญ่หรือคนในจังหวัดได้เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการกิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดการตื่นตัว มีความกระตือรือร้นที่จะอนุรักษ์ หวงแหวน และอยากร่วมสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จะทำให้เยาวชนรวมถึงคนทั่วไปในจังหวัดลำพูนได้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการได้เป็นส่วนหนึ่งและมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นลำพูน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *ร่างกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม ตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี*. สืบค้นจาก https://www.mculture.go.th/mculture_th60/download/article/article_20161115150015.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดลำพูน. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. 2561-2564) ฉบับปรับปรุง*. สืบค้นจาก <http://www.lamphun.go.th/official-website/2013/uploads/2017/03/แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน-2561-2564-ปรับปรุง.pdf>
- นุชนาฏ เชียงชัย. (2558). *การใช้อัตลักษณ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.

- เบญจวรรณ สุพันธ์ทอง (2555). การใช้อัตลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของจังหวัด อุตรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์คณะนิเทศศาสตร์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร.
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. (2547). *วาทกรรมอัตลักษณ์การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- พรพรรณ ผิวผาย. (2561). *กิจกรรมละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา: ศิลปะการแสดงศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ. (2558). “ละคร” สร้างการเรียนรู้ให้เยาวชน. สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/27308-56/ละครสร้างการเรียนรู้ให้เยาวชน.html>
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. NY: McGraw-Hill Book Company.
- Krathwohl, D.R., Bloom, B. S., and Masia, B.B. (1964). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. Handbook II: Affective domain. Boston, MA: Allyn and Bacon.